

Beretning afgivet af § 71-tilsynet den 20. september 2017

Beretning

om

tilsynets virksomhed i folketingsåret 2016-17

Indholdsfortegnelse:

1. § 71-tilsynets virksomhed generelt
2. Indledning
3. Konkrete sager
4. Spørgsmål til ministre
- 4.1 Regler for natlåsning af døre til beboere på døgninstitutioners værelser
- 4.2 Undervisning og oplysning vedrørende forbuddet mod tortur
- 4.3 Samvær mellem tvangsanbragte børn og deres familie
- 4.4 Bistandsværger
- 4.5 Forhold på bosteder og institutioner for tvangsanbragte børn og unge
- 4.6 Sikringsafdelingen i Slagelse
5. Besøg på psykiatriske afdelinger m.v.
- 5.1 Bakkegårdens sikrede afdelinger, Nykøbing Sjælland
- 5.2 Børne- og Ungdomspsykiatrien, Esbjerg
- 5.3 Fonden Spartas afdeling i Haderup
- 5.4 Psykiatrisk afdeling A1, Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk, Grønland
6. Opfølgning på tidligere besøg på psykiatriske afdelinger m.v.
- 6.1 Regionspsykiatrien, Horsens
- 6.2 Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, afdeling Hillerød
- 6.3 Psykiatrisk Center Ballerup
7. Møder
- 7.1 Møde med Folketingets Ombudsmand
- 7.2 Møde med Landsforeningen af Patientrådgivere og Bistandsværger i Danmark
8. Rejser og andre arrangementer
- 8.1 Studietur til Nuuk, Grønland
- 8.2 Samråd med sundheds- og ældreministeren
- 8.3 Teknisk gennemgang med sundhedsministeren
9. Oplysning om tilsynets arbejde

1. § 71-tilsynets virksomhed generelt

Det retlige grundlag

§ 71-tilsynet er udtrykkeligt nævnt i grundloven.

Grundlovens § 71, stk. 6 og 7, har følgende ordlyd:

»Stk. 6. Uden for strafferetsplejen skal lovligheden af en frihedsberøvelse, der ikke er besluttet af en dømmende myndighed, og som ikke har hjemmel i lovgivningen om udlændinge, på begæring af den, der er berøvet sin frihed, eller den, der handler på hans vegne, forelægges de almindelige domstole eller anden dømmende myndighed til prøvelse. Nærmere regler herom fastsættes ved lov.

Stk. 7. Behandlingen af de i stk. 6 nævnte personer undergives et af Folketinget valgt tilsyn, hvortil de pågældende skal have adgang til at rette henvendelse.«

Bestemmelserne er baggrunden for, at man taler om Tilsynet i henhold til grundlovens § 71 eller i daglig tale § 71-tilsynet.

§ 71-tilsynet består af 9 medlemmer.

Opgaver

Med hensyn til sine opgaver adskiller § 71-tilsynet sig fra Folketingets øvrige udvalg. På sine møder behandler tilsynet en række generelle og konkrete sager. Derimod bliver lov- og beslutningsforslag ikke henvist til behandling i tilsynet.

Tilsynet modtager henvendelser fra og om enkeltpersoner, som administrativt er berøvet deres frihed. En del af disse henvendelser vedrører spørgsmål, som ligger uden for tilsynets kompetence, herunder spørgsmål om lovligheden af selve frihedsberøvelsen. Andre sager finder tilsynet det mest hensigtsmæssigt at henvise eller videresende til de administrative klage- eller tilsynsmyndigheder på det pågældende retsområde. Tilbage er et antal sager vedrørende selve behandlingen under frihedsberøvelsen. Tilsynet behandler disse sager, som bl.a. giver anledning til besøg på psykiatriske afdelinger og institutioner for anbragte børn og unge.

§ 71-tilsynets besøg på psykiatriske afdelinger og andre steder med administrativt frihedsberøvede personer kan være enten anmeldte eller uanmeldte. Besøgene er et væsentligt

element i tilsynsvirksomheden. Som led i de almindelige bestræbelser på at følge med i, hvad der sker i regioner og kommuner på tilsynets områder, kan tilsynet også besøge væresteder, skoler m.v.

Ud over ordinære møder holder § 71-tilsynet også møder med Folketingets Ombudsmand, foreninger m.v., som bl.a. kan være med til at belyse, hvad der – set fra henholdsvis patienternes, de pårørendes og personalets synsvinkel – giver anledning til problemer på tilsynets område.

§ 71-tilsynet deltager desuden i konferencer, studieture m.v. til belysning af emner inden for tilsynets områder.

De generelle og konkrete sager giver – sammen med besøgene, møderne, konferencerne m.v. – bl.a. anledning til, at tilsynet retter henvendelse til og stiller spørgsmål til ministre, regioner og kommuner.

Udtalelser

§ 71-tilsynet kommer med sin vurdering af forhold, der vedrører behandlingen af administrativt frihedsberøvede, f.eks. kan tilsynet udtale kritik og komme med anbefalinger og henstillinger. Typisk sker det enten i forbindelse med behandlingen af en konkret sag eller på baggrund af et tilsynsbesøg på en institution, hvor der er administrativt frihedsberøvede personer.

§ 71-tilsynet kan derimod ikke træffe afgørelser i konkrete sager, behandle en klage eller tage stilling til, om en beslutning om administrativ frihedsberøvelse er rigtig eller forkert.

Sammenfatning

§ 71-tilsynet er nedsat i henhold til grundloven for at føre tilsyn med behandlingen af de personer, som administrativt er berøvet deres frihed.

§ 71-tilsynet bestræber sig i hele sin virksomhed på at føre dette tilsyn på en sådan måde, at behandlingen af de administrativt frihedsberøvede personer til stadighed forbedres på såvel det konkrete som det generelle plan.

2. Indledning

§ 71-tilsynet har i løbet af folketingsåret 2016-17 holdt 13 møder. Tilsynet har endvidere været på to tilsynsbesøg hhv. på en døgninstitution og på en psykiatrisk afdeling.

Tilsynet har i folketingsåret 2016-17 fortsat haft fokus på omfanget af anvendelse af tvang i psykiatrien, forholdene i psykiatrien generelt og forholdene for tvangsranbragte børn og unge, men har ligeledes fokuseret på tilsynets kompetence i Grønland og har i den forbindelse været på en studietur til Nuuk. Derudover har tilsynet i folketingsåret 2016-17 haft fokus på, om anbragte børns vilkår overholdes, og tilsynet har derfor bl.a. stillet spørgsmål til kommuner om, hvorvidt børns ret til bisidder overholdes, om der afholdes børnesamtaler, og om børn bliver hørt om deres ønsker til anbringelsessted m.v.

De generelle og konkrete sager, der løbende har været i tilsynet, har – sammen med tilsynsbesøgene og møderne – givet anledning til, at tilsynet har rettet henvendelse og stillet spørgsmål til flere ministre samt regioner og kommuner

om forskellige problemstillinger, som der kan læses om i det følgende.

3. Konkrete sager

Tilsynet har i løbet af folketingsåret modtaget henvendelser fra og om enkeltpersoner, der administrativt er berøvet deres frihed. En del af disse henvendelser vedrørte spørgsmål, som ligger uden for tilsynets kompetence, herunder spørgsmål om lovligheden af selve frihedsberøvelsen eller tvangsforanstaltningen. Andre sager har tilsynet fundet det mest hensigtsmæssigt at henvise eller videresende til de administrative klage- eller tilsynsmyndigheder på det pågældende retsområde. Tilbage er et antal sager, der vedrører forholdene under frihedsberøvelsen. Således har tilsynet i folketingsåret bl.a. behandlet sager om forholdene for tvangsranbragte børn og unge. Tilsynet har behandlet disse sager fortroligt.

4. Spørgsmål til ministre

Tilsynet har i folketingsåret 2016-17 stillet spørgsmål til forskellige ministre. Nedenfor nævnes et udsnit af de emner, som spørgsmålene har berørt.

4.1 Regler for natflåsning af døre til beboere på døgninstitutioners værelser

På baggrund af et af tilsynets uanmeldte tilsynsbesøg bad § 71-tilsynet først social- og indenrigsministeren og senere (på grund af regeringsomdannelse) børne- og socialministeren om at redegøre for en række forhold i forbindelse med nataflåsning af dørene til beboere på døgninstitutioners værelser. Ministrene blev bl.a. bedt om at redegøre for gældende regler for aflåsning af beboeres værelser på døgninstitutioner, hvilken dokumentation for godkendelse til nataflåsning på døgninstitutionerne der skal foreligge, regodkendelse af muligheden for nataflåsning, og hvordan det sikres, at landets døgninstitutioner er bekendt med den eksisterende lovgivning vedrørende aflåsning af værelser om natten.

Børne- og socialministeren svarede bl.a.:

»Det socialtilsyn, der fører driftsorienteret tilsyn med en sikret døgninstitution eller særligt sikret afdeling, jf. § 2 i lov om socialtilsyn, kan [...] give tilladelse til at aflåse værelserne om natten af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, jf. § 10 i bekendtgørelse om voksenansvar for anbragte børn og unge. Hvis en sådan tilladelse udnyttes, skal barnet eller den unge kunne komme i kontakt med personalet i det tidsrum, hvor værelset er aflåst.«

...

»En rundspørge foretaget af Danske Regioner til regionerne har efterladt et klart indtryk af, at regionerne hidtil har været af den opfattelse, at Socialtilsynets lovbestemte regodkendelser af de sikrede døgninstitutioner i perioden 2014-2016 indebar en godkendelse af det hidtidige driftsgrundlag – herunder godkendelse til aflåsning af døre om natten. Det har efterfølgende vist sig ikke at være tilfældet. Derfor har samtlige regioner – og så vidt vides Københavns Kommune – fremsendt en fornyet ansøgning om en særskilt godkendelse til aflåsning af døre om natten, således at hjemmelsgrundlaget kan komme på plads. Ifølge Danske Regio-

ners oplysninger har Region Sjælland modtaget godkendelse hertil fra Socialtilsyn Øst.« Jeg har noteret mig, at alle landets sikrede døgninstitutioner er i gang med at indhente de nødvendige tilladelser til at aflåse døre om natten af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn efter voksenansvarsbekendtgørelsens § 10. De sikrede døgninstitutioner kan selvsagt ikke foretage aflåsning af dørene om natten, førend sådan tilladelser foreligger. Børne- og Socialministeriet vil desuden sikre sig, at alle relevante myndigheder er bekendt med kravene til godkendelse af nataflåsning på sikrede afdelinger og institutione.«

Se § 71-tilsynet, alm. del – svar på spørgsmål 1, 21, 33, 34, 35, 44 og 45.

4.2 Undervisning og oplysning vedrørende forbuddet mod tortur

§ 71-tilsynet spurgte børne- og socialministeren og sundhedsministeren om, hvorvidt Danmark lever op til sine forpligtelser i forhold til torturkonventionens artikel 10, stk. 1, om, at undervisning og oplysning vedrørende forbuddet mod tortur skal indgå i træning og undervisning af personer, som er involveret i enhver form for anholdelse, tilbageholdelse eller fængsling.

Børne- og socialministeren svarede bl.a.:

»I bekendtgørelsen om uddannelsen som professionsbachelor til pædagog af 6. marts 2014 kræves det for alle tre af uddannelsens specialiseringer: dagtilbudspædagogik, skole- og fritidspædagogik samt social- og specialpædagogik, at de studerende indføres i gældende lovgivning samt internationale konventioner, der er relevant for deres efterfølgende arbejdsområde. For sidstnævnte specialisering siges det således, at de studerende skal have viden om »det socialpolitiske og retslige grundlag for udøvelsen af social- og specialpædagogik samt om gældende internationale konventioner«. De studerende indføres også i gældende regler for udøvelse af magt i erhvervet. Hvad angår specifik viden om artikler og bestemmelser om tortur, vil det dog primært være noget, som de enkelte studerende selv vil skulle vælge i forbindelser med opgaver og projekter.«

Sundhedsministeren oplyste bl.a.:

»Sundhedsstyrelsen har oplyst, at styrelsen ikke er bekendt med, at forbuddet mod tortur er en del af undervisningen og træningen for personalet i psykiatrien. Sundhedsstyrelsen har endvidere oplyst, at behandlingen af patienterne i psykiatrien og herunder tvangstilbageholdelse eller frihedsberøvelse af patienter foregår inden for rammerne af psykiatriloven (lovbekendtgørelse nr. 1160 af 29. september 2016) og tilhørende vejledninger (VEJ. nr. 9778 af 2. august 2016 og VEJ. nr. 9788 af 16. august 2016).«

§ 71-tilsynet fulgte op på ministrenes besvarelser med en række spørgsmål bl.a. om, hvordan medarbejdere på institutioner m.v. for tvangsanbragte og tvangsindlagte personer er orienteret om gældende regler og retningslinjer for anvendelse af tvang, hvilke krav der er til undervisning i magtanvendelse og anvendelse af tvang, og hvilke krav der er til at oprette og informere om retningslinjer om magtanvendelse på de enkelte institutioner.

Til det svarede børne- og socialministeren bl.a.:

»På Socialstyrelsens hjemmeside findes relevante oplysninger og materiale vedrørende gældende regler og retningslinjer for magtanvendelse, som kan benyttes af myndighed og socialt tilbud ved information af medarbejderne, herunder pjecen »Magtanvendelse i forhold til personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne«, som findes i en udgave til myndigheds personer, til fagpersoner og til pårørende og borgere.«

...

»Jeg kan desuden oplyse, at socialtilsynene, som led i deres godkendelse af og tilsyn med botilbuddene, skal foretage en vurdering af, om det enkelte tilbud forebygger magtanvendelser. Det fremgår af den kvalitetsmodel, som socialtilsynene benytter i forbindelse med godkendelse og tilsyn. Indikatorerne for, i hvor høj grad botilbuddet vurderes at forebygge magtanvendelser er, at tilbuddets pædagogiske indsats understøtter, at magtanvendelser så vidt muligt undgås, og at tilbuddet kan håndtere eventuelle magtanvendelser ved at dokumentere og følge op på disse med henblik på løbende læring og forbedring af indsatsen.«

Se § 71-tilsynet, alm. del – svar på spørgsmål 6, 7, 8, 9, 10, 25, 29 og 30.

4.3 Samvær mellem tvangsanbragte børn og deres familie

På baggrund af en række konkrete henvendelser om samværet mellem tvangsanbragte børn og deres forældre og bedsteforældre bad § 71-tilsynet børne- og socialministeren om at redegøre for kommunernes regler for tilrettelæggelse af samvær, og hvornår samværet betragtes som afbrudt.

I sine svar til § 71-tilsynet oplyste børne- og socialministeren bl.a.:

»Det følger af § 71, stk. 1, i lov om social service, at et barn har ret til samvær og kontakt med forældre og netværk, herunder søskende, bedsteforældre, øvrige familiemedlemmer under en anbringelse uden for hjemmet. Der skal i tilrettelæggelsen af samværet lægges vægt på, at barnet også på længere sigt har familie og netværk at støtte sig til, så barnet kan bevare forholdet til personer, der også i tiden inden anbringelsen har spillet en stor rolle i barnets liv. Udgangspunktet er derfor, at barnets forældre selv kan tilrettelægge samværet med anbringelsesstedet.

I nogle tilfælde skal kommunen om fornødent træffe afgørelse om omfanget og udøvelsen af samværet og fastsætte nærmere vilkår herfor. I den forbindelse skal kommunen tage hensyn til, hvad der er til barnets bedste, herunder hvad formålet med anbringelsen er, så barnet fx ikke skal opleve et samvær med en forælder i de situationer, hvor det vurderes som skadelig for barnets trivsel og udvikling, jf. § 71, stk. 2, i lov om social service.«

...

»I forlængelse af mit svar på spørgsmål 27 kan jeg oplyse, at det i tilrettelæggelsen af samværet mellem et anbragt barn og dets forældre naturligvis altid skal sikres, at tidspunktet for samværet passer både barnet eller den unge, forældrene samt anbringelsesstedet. Dette er forudsat i serviceovens § 71, stk. 1, om barnets og den unges ret til samvær og kontakt med forældre og netværk. Jeg finder derfor ikke,

at der er behov for at lave en orientering herom til kommunerne.«

Se § 71-tilsynet, alm. del – svar på spørgsmål 22, 27, 28, 39, 40 og 41.

4.4 Bistandsværger

I forlængelse af § 71-tilsynets møde med Landsforeningen af Patientrådgivere og Bistandsværger i Danmark den 23. maj 2017 stillede tilsynet en række spørgsmål til sundhedsministeren og justitsministeren om, hvordan ministrene sikrer, at §§ 13 og 14 i bekendtgørelse om bistandsværger, BEK nr. 947 af 24. september 2009, overholdes, og om problematikken om, at bistandsværger ikke altid får besked, når deres klient f.eks. ind- eller udskrives.

Sundhedsministeren svarede bl.a.:

»Regionerne oplyser, at de anerkender og er bevidste om den retssikkerhed, som bistandsværgerne bidrager til for de retspsykiatriske patienter og vigtigheden af underretningerne som følge heraf. En region kan til en vis grad genkende kritikken, da der i det indeværende år 2017 har været to klager om manglende meddelelse til bistandsværgerne. Pligten til at give meddelelser til bistandsværgerne har derfor været indskærpet overfor alle centre i regionen.«

Justitsministeren oplyste bl.a.:

»Det fremgår af § 13 i bekendtgørelse nr. 947 af 24. september 2009 om bistandsværger, at et sygehus/en sygehusafdeling, en institution eller en anstalt m.v., som modtager en person, der har en bistandsværge beskikket, snarest skal underrette bistandsværgeren, når den pågældende påbegynder et ophold på stedet.

Justitsministeriet kan oplyse, at der med udtrykket »skal snarest« menes, at underretningen af bistandsværgeren skal ske inden for ganske kort tid efter, at opholdet på stedet er påbegyndt. Det er Justitsministeriets opfattelse, at underretningen bør være en naturlig del af de procedurer, som personalet på et sygehus/en sygehusafdeling, en institution eller en anstalt mv. gennemfører i forbindelse med, at en person påbegynder et ophold på stedet. Underretningen bør derfor ske inden for de første dage efter opholdets begyndelse.«

Se § 71-tilsynet, alm. del – svar på spørgsmål 54, 55, 56, 57 og 58.

4.5 Forhold på bosteder og institutioner for tvangsanbragte børn og unge

Som opfølgning på et tilsynsbesøg spurgte § 71-tilsynet børne- og socialministeren, hvilke muligheder medarbejdere på bosteder og institutioner for tvangsanbragte børn og unge har bl.a. i tilfælde af, at husreglerne ikke overholdes, og hvilke muligheder medarbejdere har for at gennemgå barnets eller den unges værelse eller taske f.eks. i tilfælde af mistanke om, at der skjules en kniv eller stoffer.

Børne- og socialministeren svarede bl.a.:

»På alle opholdssteder og døgninstitutioner for børn og unge efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, kan der uden retskendelse foretages undersøgelse af barnets eller den unges person eller opholdsrum, hvis der er bestemte grunde til at antage, at barnet eller den unge er i besiddelse af effekter, og besiddelsen medfører, at ordens- eller sikker-

hedshensyn ikke kan iagttages. Beslutning herom kan træffes af anbringelsesstedets leder eller den, der bemyndiges dertil, jf. § 16, stk. 1, i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge.«

...

»På sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger kan der derudover uden retskendelse foretages undersøgelse af, hvilke effekter barnet eller den unge har i sin besiddelse på sin person eller i sit opholdsrum ved en række nærmere fastsatte tidspunkter, uden der foreligger en konkret mistanke om besiddelse af effekter jf. 16, stk. 2, i voksenansvarsloven.«

...

»Såfremt barnet eller den unge overtræder husreglerne, bør personalet inddrage dette i det pædagogiske arbejde med barnet eller den unge. Det indebærer fx at tale med barnet eller den unge om, hvorfor barnet eller den unge har brudt reglen, og hvordan det kan rettes op. Overtrædelse af en husorden kan sanktioneres pædagogisk, men ikke ved indgreb i den unges grundlæggende rettigheder, fx ved at isolere den unge eller ved generelt at begrænse den unges adgang til kommunikation eller lignende.«

Se § 71-tilsynet, alm. del – svar på spørgsmål 13, 14, 26 og 59.

4.6 Sikringsafdelingen i Slagelse

§ 71-tilsynet stillede spørgsmål til sundhedsministeren om bl.a. kapaciteten på sikringsafdelingen.

I sine svar til § 71-tilsynet oplyste sundhedsministeren bl.a.:

»Danske Regioner har oplyst, at kapaciteten på Sikringen – herunder behovet for at udvide – med jævne mellemrum drøftes mellem regionerne. Det sker bl.a. fordi omfanget af anbringelser og overflytninger til Sikringen varierer over tid, hvorfor presset på kapaciteten varierer tilsvarende. Kapaciteten på Sikringen blev senest drøftet forud for flytningen af Sikringen fra Nykøbing Sjælland til Slagelse i 2015. På daværende tidspunkt var den fælles regionale vurdering, at kapaciteten på Sikringen var tilstrækkelig.«

Se § 71-tilsynet, alm. del – svar på spørgsmål 2, 5, 19 og 60.

5. Besøg på psykiatriske afdelinger m.v.

§ 71-tilsynet tager i løbet af et folketingsår på uanmeldte og/eller anmeldte tilsynsbesøg på forskellige psykiatriske afdelinger, sikrede afdelinger m.v. Efterfølgende udarbejdes der en faktuel rapport om tilsynets rundgang på stedet, og tilsynet stiller en række opfølgende spørgsmål til den pågældende region eller afdeling. Når disse er besvaret, skriver § 71-tilsynet en endelig rapport, hvor tilsynet giver sin vurdering af konkrete forhold på afdelingen. De endelige tilsynsrapporter er offentligt tilgængelige på Folketingets hjemmeside www.ft.dk.

5.1 Bakkegårdens sikrede afdelinger, Nykøbing Sjælland

Den 13. juni 2016 aflagde § 71-tilsynet et uanmeldt besøg på Bakkegårdens sikrede afdelinger i Nykøbing Sjælland. Tilsynsbesøget foregik i forrige folketingsår, men den

endelige rapport nåede ikke at blive omtalt i årsberetningen for 2015-16, hvorfor den medtages i denne årsberetning.

I den endelige rapport udtalte tilsynet:

»Tilsynet finder det meget beklageligt, at Bakkegården ikke havde en generel godkendelse til aflåsning af beboernes værelse om natten. Tilsynet har stillet opfølgende spørgsmål til Region Sjælland, Socialtilsyn Øst, social- og indenrigsministeren og børne- og socialministeren herom.

Tilsynet finder det særdeles kritisabelt, at beboerne var på deres værelser, da tilsynet ankom kl. 10 til trods for, at det af husordnerne fremgår, at de unge skal være oppe og omklædte kl. 8.45. Tilsynet oplevede endvidere, at værelserne var aflåste kl. 10, selvom personalet oplyste, at dørene åbnes kl. 8. Såfremt det var tilfældet finder tilsynet det uacceptabelt. Region Sjælland har dog efter besøget skriftligt oplyst tilsynet om, at det ikke var tilfældet.

Tilsynet noterer sig, at faciliteterne på Elmehuset generelt fremstod fine med gode farvevalg og at der generelt var rent og pænt. Tilsynet finder det beklageligt, at flere rum i afdelingerne Huset og Gården samt Linden fremstod beskidt, nedslidt og uindbydende og indstiller, at faciliteterne opdateres og renoveres og bringes til samme stand som faciliteterne på Elmehuset.

Tilsynet finder det uheldigt, at husordenerne ikke var hængt op på afdelingen Gården.

Tilsynet noterer sig antallet af magtanvendelser, herunder at to beboere til sammen har været udsat for stort set alle tilfælde af magtanvendelse i 2016.

Der er efter tilsynets opfattelse ikke særlige tilbud til unge under 15 år.«

Hele rapporten kan læses på § 71-tilsynet, alm. del – bilag 166 (folketingsåret 2016-17).

5.2 Børne- og Ungdomspsykiatrien, Esbjerg

Den 30. august 2016 aflagde tilsynet et uanmeldt besøg på Børne- og Ungdomspsykiatriens døgnafsnit i Esbjerg. Tilsynsbesøget foregik i forrige folketingsår, men den endelige rapport nåede ikke at blive omtalt i årsberetningen for 2015-16, hvorfor den medtages i denne årsberetning.

Den endelige rapport kan læses på § 71-tilsynet, alm. del – bilag 48.

5.3 Fonden Spartas afdeling i Haderup

Den 18. november 2016 aflagde § 71-tilsynet et uanmeldt besøg på Fonden Spartas afdeling i Haderup. Afdelingen er et socialpædagogisk døgntilbud til unge 15- til 17-årige. Tilsynet besøgte afdelingen på baggrund af behandlingen af en konkret sag.

Den endelige rapport kan læses på § 71-tilsynet, alm. del – bilag 77.

5.4 Psykiatrisk afdeling A1, Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk, Grønland

Den 8. juni 2017 aflagde § 71-tilsynet i forbindelse med tilsynets studietur til Grønland et tilsynsbesøg på psykiatrisk afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk, Grønland.

På tidspunktet for beretningsafgivelse var den endelige rapport ikke færdiggjort. Rapporten vil blive omtalt i næste årsberetning.

6. Opfølgning på tidligere besøg på psykiatriske afdelinger m.v.

Det er tilsynets praksis, at der cirka et års tid efter offentliggørelse af den endelige rapport fra et tilsynsbesøg som udgangspunkt følges op på rapporten over for den ansvarlige region.

§ 71-tilsynet har i indeværende samling spurgt til en opfølgende status på de kritikpunkter, som fremgik af den endelige rapport for en række afdelinger. 1-årsopfølgningen var ved årsberetningens afgivelse afsluttet for følgende afdelinger:

6.1 Regionspsykiatrien, Horsens

Den 24. januar 2014 aflagde § 71-tilsynet et uanmeldt tilsynsbesøg hos Regionspsykiatrien i Horsens, lukket sengeafsnit O2. På baggrund af § 71-tilsynets endelige rapport fra tilsynsbesøget har tilsynet den 6. december 2016 og den 20. marts 2017 skrevet opfølgende breve til Region Midtjylland for at spørge til status på forskellige områder.

Af Region Midtjyllands svar fremgår bl.a.:

Udviklingen i antallet af tvangsfikseringer

I 2016 har der været få patienter, som er blevet bæltefikseret rigtig mange gange, og det bidrager til et højt antal påbegyndte bæltefikseringer. Samtidig er antallet af unikke bæltefikseringer steget, som følge af at en del patienter har været bæltefikseret én eller få gange.

I løbet af 2015 er der lavet registreringer over diagnoser for de patienter, der bæltefikseredes, og i alt ca. 50 pct. af tilfældene er patienter med en misbrugsproblematik. Disse patienter vil ofte have svært ved at samarbejde og være ude af kontrol og derfor ende i bæltefiksering kort efter indlæggelse. Afdelingen vil i 2017-2018 have særligt fokus på patienter med en misbrugsproblematik.

I 2015 og 2016 har afsnittet arbejdet med at nedbringe antallet af bæltefikseringer i somatikken, særlig i samarbejde med akutafdelingen. Afsnittet arbejder endvidere med afholdelse af eftersamtaler samt forhåndstilkendegivelser med projekt Sikker Psykiatri.

Udviklingen i antallet af registrerede voldsepisoder

Antallet af registrerede voldsepisoder er faldet med ca. 20 pct. fra 2015 til 2016. Umiddelbart vurderer afdelingen, at faldet kan skyldes, at et initiativ om deeskalering er slået igennem.

Anskaffelse af kædedyner

Afsnit O2 har siden tilsynets besøg fået yderligere seks kædedyner og fire kugleveste.

Muligheden for at bære arbejdsuniform

Afdelingsledelsen har to gange siden tilsynets besøg forsøgt at få indført uniformer til personalet i stationære enheder. Hospitalsledelsen vurderer løbende behovet for arbejdsuniform i en afvejning mellem hygiejneforholdene i psykiatrien.

trien og psykiatriens årelange tradition for brug af privatbeklædning i enhederne.

Tilgangen af patienter til afsnittet siden tilsynsbesøget og eventuelle udfordringer med overbelægning

Siden indgåelsen af en partnerskabsaftale om nedbringelse af tvang har der været fokus på forebyggelse af alle former for tvang, specielt tvangsfikseringer. De sidste 2 år er der arbejdet på at skabe en lærings- og forbedringskultur, der hviler på elementerne i den engelske model Safewards. Alt personale har gennemført undervisning i deeskalerende adfærd og implementering af en neuroaffektiv udviklingspsykologisk tilgang til patienterne. Det betyder bl.a., at personalet arbejder ud fra devisen ingen afvisning uden anvisning.

Der arbejdes naturligt med patientinddragelse, hvor der er fokus på patientens forventninger til indlæggelsen, og alle patienter har mestringsskemaer til hjælp til egenkontrol. Sikkerheden for den enkelte og for hele afsnittet screenes døgnet rundt.

For yderligere at understøtte en deeskalerende atmosfære har Regionspsykiatrien i Horsens fået etableret et sanserum, hvor patienterne har tilbud om beroligelse via musik, sanseøjle og videofilm, massagestole, vandmadras og kædestole.

Se Region Midtjyllands svar på § 71-tilsynet, alm. del. 2016-17 – bilag 58 og 91.

6.2 Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, afdeling Hillerød

Den 25. april 2014 var § 71-tilsynet på et anmeldt tilsynsbesøg hos Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, afdeling Hillerød, afsnit B303. På baggrund af § 71-tilsynets endelige rapport fra tilsynsbesøget sendte tilsynet den 6. december 2016 et opfølgende brev til Region Hovedstaden for at spørge til status på forskellige områder.

Af Region Hovedstadens svar fremgår bl.a.:

Udviklingen i anvendelsen af tvang

Siden den 1. februar 2015 har der på afsnittet været to episoder af tvang på grund af sværere affekttilstand med betydelig selvskade. I begge situationer var der alene tale om kortvarig fastholdelse af patienten.

Anvendelsen af antipsykotisk medicin, der udelukkende er godkendt til voksne i Danmark

Der er kun få antipsykotiske præparater godkendt af Lægemiddelstyrelsen til unge under 18 år, og det kan derfor i nogle situationer være nødvendigt at vælge antipsykotiske præparater, der alene er godkendt til voksne, men hvor der er forskningsmæssigt eller fagligt klinisk belæg for at vælge disse præparater.

For patienter, der under indlæggelsen på B206 (tidligere afsnit B303) for første gang skal starte i antipsykotisk medicinsk behandling, vælges medicinske præparater, der er godkendt til behandling af unge under 18 år, når dette er muligt. Der er dog ingen godkendte antipsykotiske præparater til behandling af psykoser for unge under 15 år.

Ved valg af antipsykotisk medicinsk behandling følges vejledningen fra RADS (Rådet for Anvendelse af Dyr Sygehusmedicin).

Afsnittets behandlingsansvarlige overlæge er altid involveret i beslutningerne vedrørende opstart eller skifte af antipsykotisk medicinsk behandling.

Inddragelse og orientering af patienterne og pårørende

Hver uge under en patients indlæggelse afholdes der enten »familiemøder« eller »udviklingsmøder«. Ved begge møder deltager i udgangspunktet patient og forældre samt behandlingsansvarlig læge eller psykolog og sygeplejefaglig kontaktperson. Formålet med møderne er i samarbejde med patienten og dennes familie at nå frem til en fælles forståelse af patientens psykiatriske vanskeligheder, således at der kan lægges retning for udredning og behandling under indlæggelsen og perspektiver på den videre behandling efter udskrivelse – herunder inddrages sædvanligvis også kommunale sagsbehandlere.

Udviklingen i ventetiden

Patienter henvises for langt størstedelens vedkommende fra ungdomspsykiatriske ambulatorier i centeret. Efter henvisning afholdes forsamling med patienten inden for 14 dage, og indlæggelsen sker 3-4 dage efter. Ved henvisning fra centrets akutafsnit sker overflytningen oftest inden for 2-3 dage.

Se Region Hovedstadens svar på § 71-tilsynet, alm. del. 2016-17 – bilag 47.

6.3 Psykiatrisk Center Ballerup

Den 31. oktober 2014 aflagde § 71-tilsynet et uanmeldt tilsynsbesøg hos Psykiatrisk Center Ballerup, intensivt afsnit M01. På baggrund af § 71-tilsynets endelige rapport fra tilsynsbesøget sendte tilsynet den 6. december 2016 et opfølgende brev til Region Hovedstaden for at spørge til status på forskellige områder.

Af Region Hovedstadens svar fremgår bl.a.:

Udviklingen i overbelægning

Psykiatrisk Center Ballerup har samlet set som center ikke overbelægning. En væsentlig grund hertil er udviklingen af et kapacitetsstyringsredskab, hvor der flere gange dagligt sker en vurdering af det aktuelle pres på sengekapaaciteten. Siden kapacitetsstyringsredskabet blev udviklet, har der samlet set ikke været overbelægning på centeret. Grundet centerets akutfunktion kan der i ganske kortvarige situationer dog forekomme overbelægning lokalt.

Den gennemsnitlige indlæggelsestid

Der er ikke sket ændringer i den gennemsnitlige indlæggelsestid siden tilsynets besøg. Den gennemsnitlige indlæggelsestid var i 2015 ca. 14,0 dage, mens den i 2016 var 14,7 dage.

Genindlæggelser

Psykiatrisk Center Ballerup arbejder systematisk med nedbringelse af genindlæggelser. I den forbindelse er der initieret en række forbedringstiltag, herunder gennemførelse

af et nyt koncept for netværksmøder, hvor der foruden patienten deltager pårørende, sundhedspersonale og kommunerepræsentanter til planlægning af udskrivelsesproces og opfølgning i henholdsvis ambulans og kommunalt regi. Dette initiativ tegner umiddelbart lovende og vil blive foldet ud i fuld skala, hvis den positive udvikling fortsætter.

Udviklingen i antallet af bæltefikseringer

Der er sket en yderligere kraftig reduktion i anvendelsen af bæltefikseringer siden tilsynets besøg. Antallet af bæltefikseringer er nu reduceret fra 329 episoder i 2013 til kun 13 episoder i 2016. Resultatet er opnået, uden at der er sket en stigning i anvendelsen af andre tvangsformer som f.eks. akut beroligende medicin og fastholdelse. Afdelingen forventer på denne baggrund at nå ambitionen om maksimalt 10 bæltefikseringer for hele centret i 2017.

Se Region Hovedstadens svar på § 71-tilsynet, alm. del. 2016-17 – bilag 46.

7. Møder

7.1 Møde med Folketingets Ombudsmand

Tilsynet har holdt møde med Folketingets Ombudsmand den 15. november 2016. På mødet blev tilsynet bl.a. orienteret om Børnekontorets og Tilsynsafdelingens aktuelle og kommende fokusområder og en række generelle problemstillinger, som Ombudsmanden er stødt på i årets løb.

7.2 Møde med Landsforeningen af Patientrådgivere og Bistandsværger i Danmark

Tilsynet har den 23. maj 2017 holdt møde med Landsforeningen af Patientrådgivere og Bistandsværger i Danmark (LPD). På mødet blev drøftet forskellige konkrete problemstillinger.

8. Rejser og andre arrangementer

8.1 Studietur til Nuuk, Grønland

§ 71-tilsynet har det seneste år drøftet sin kompetence i Grønland og er kommet frem til, at tilsynet fortsat har kompetence til at behandle sager om administrativt frihedsberøvede personer i Grønland. Det gælder også, selv om nogle sagsområder inden for tilsynets kompetenceområde er overført til det grønlandske selvstyre, og i tilfælde af at det grønlandske selvstyre skulle beslutte at oprette sit eget tilsyn med administrativt frihedsberøvede personer.

På baggrund af drøftelserne foretog § 71-tilsynet den 6.-9. juni 2017 en studietur til Nuuk for at mødes med grønlandske myndigheder og organisationer med henblik på at drøfte, hvordan tilsynet med administrativt frihedsberøvede personer i Grønland fremadrettet kan organiseres, og at få information om forholdene for og antallet af administrativt frihedsberøvede i Grønland. Derudover fik § 71-tilsynet mulighed for at udføre et tilsynsbesøg, jf. afsnit 5.4.

I 2012 fik Grønland en ny psykiatrilov, der i store træk minder om den danske lovgivning på området. Der er ca. 50 tvangsindlæggelser årligt i psykiatrien i Grønland. Størstedelen af disse finder sted på den eneste psykiatriske afdeling i Grønland, afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i

Nuuk, men patienter kan også tvangsindlægges på de mindre kysthospitaler rundt om i landet efter aftale med den psykiater, der er tilknyttet afdeling A1 i Nuuk.

Der er netop vedtaget en ny børne- og ungelov, som betyder, at det i højere grad er børnenes og de unges – og ikke forældrenes behov, der tages hensyn til ved en tvangsfjernelse. § 71-tilsynet fik under studieturen oplyst, at der samlet set er 750-800 børn og unge i Grønland, der på nuværende tidspunkt er anbragt uden for hjemmet, og at det vurderes, at ca. en tredjedel af disse er tvangsanbragt enten ved en plejefamilie eller på en institution.

Under studieturen fik § 71-tilsynet endvidere viden om, hvilken tilsynsstruktur og klagemuligheder der er i Grønland i forhold til administrativt frihedsberøvede personer.

8.2 Samråd med sundheds- og ældreministeren

§ 71-tilsynet afholdt den 16. november 2016 to lukkede samråd med sundheds- og ældreministeren. Det ene samråd vedrørte brugen af ECT-behandling i Danmark og ministerens holdning til behandlingsformen. Det andet samråd vedrørte patienter på psykiatriske afdelingers køb af usunde madvarer, herunder hvilke regler og restriktioner der gælder for patienters bestilling og køb af madvarer til eget forbrug, hvilke muligheder de psykiatriske afdelinger har for at kontrollere det, og hvordan ministeren vil sikre, at patienternes mulighed for at købe madvarer ikke er til fare for patienterne.

Se samrådspørgsmålene på § 71-tilsynet, alm. del – samrådspørgsmål A, B og C og ministerens talepapir fra samrådene i § 71-tilsynet, alm. del – svar på spørgsmål 3 og 4.

8.3 Teknisk gennemgang med sundhedsministeren

Den 16. maj 2017 afholdt § 71-tilsynet en teknisk gennemgang af rapporten »Monitorering af tvang i psykiatrien« med sundhedsministeren.

Se § 71-tilsynet, alm. del – bilag 101.

9. Oplysning om tilsynets arbejde

Der findes en folder, som orienterer om tilsynets kompetence og arbejde. Målet er, at folderen skal medvirke til en positiv udvikling, således at administrativt frihedsberøvede personer, hvor de end befinder sig, bliver tilbudt rimelige forhold.

Folderen udleveres efter anmodning og i forbindelse med tilsynsbesøg.

Orientering om tilsynets arbejde, herunder de offentlige dokumenter, kan findes på § 71-tilsynets hjemmeside under www.ft.dk.

Karina Adsbøl (DF), formand, Liselott Blixt (DF), Jakob Engel-Schmidt (V), Carl Holst (V), May-Britt Katstrup (LA), Karen J. Klint (S), næstformand, Stine Brix (EL), Ulla Sandbæk (ALT) og Lotte Rod (RV).